

Luxembourg Income Study

Luxembourg Income Study (LIS) je mnohem známější mezi ekonomy než mezi sociology, přestože jejím zakladatelem je profesor sociologie na Harvardské univerzitě Lee Rainwater. Smyslem jeho úsilí, které vyvrcholilo založením LISu v roce 1983, bylo překonat agregátní rovinu mezinárodních srovnání v oblasti příjmových distribucí, sociálního transferu, incidence chudoby atd. a postavit je na bázi analýz založených na individuálních (primárních) datech. Spolu s dalšími badateli s oblasti ekonomie a sociální politiky a za podpory lucemburské vlády i soukromých nadací byla vytvořena unikátní databáze, která slouží dnes desítkám výzkumníků (především ekonomům) z celého světa. Na rozdíl od nás, na Západě už totiž pochopili, že vzhled do distribučních mechanismů, tvorby nerovností a souhry daňového a dávkového systému je pro poznání ekonomiky stejně důležitý jako souhrnné informace na makroúrovni. Přehrady mezi ekonomikou a sociologií v této oblasti mizí. Na rozdíl od nás, význam studia nerovnosti, sociální politiky a trhu práce je zde velmi uznávaným oborem a národní vlády i mezinárodní organizace mají o něj stále větší zájem. Proto se také do financování LISu nedávno zapojily i takové instituce jako je U. S. National Institute of Aging, OECD nebo Komise evropských společností.

Jak vlastně LIS funguje? V současné době obsahuje jeho databanka zahrnuje 20 evropských i mimoevropských zemí (včetně Polska, Maďarska a Československa), většinou ke dvěma časovým bodům. Datové soubory nejsou zcela identické. Většinou jde o statistická příjmová šetření, v některých případech šetření daňového typu či rodinné účty. Všechny jsou však "lisifikovány", tj. zpracovány do jednotné podoby, která dovoluje libovolné analýzy v programu SPSS^X. Pro analýzu je možné deklarovat jednu nebo více zemí zároveň a zvolit jakožto jednotku pozorování buď jedince nebo domácnost. Počítačové práce jsou zdarma prováděny výpočetním střediskem lucemburského velkovévodství. Technicky jsou práce zajištěny malým štábem LISu, který funguje jako součást státního lucemburského ústavu

pro výzkum populace a chudoby (CEPS/INSTEAD) ve Walferdange. Postup práce je jednoduchý. Badatel zapojený do sítě LISu si nejprve prověří program analýzy na zkušebním souboru na svém osobním počítači a poté jej elektronickou poštou zašle do LISu. Štáb LISu zajistí předání výpočetnímu centru a většinou již během následujícího dne odešle listing výpočtu zadavateli. Každý, kdo je napojen na systém EARN/BITNET, tak může operativně pracovat se soubory uloženými v LISu a provádět komparativní analýzy stejného designu. Většina analýz vychází nejprve ve Working Papers LISu, které dnes dosahují 60 titulů.

Získáváním datových souborů a technickým zajištěním výpočtů se však aktivity této instituce zdaleka nevyčerpávají. LIS především iniciuje komparativní analýzy a zajišťuje semináře k problémům týkajícím se ekonomické nerovnosti a sociální politiky. V roce 1988 byla uspořádána první letní škola LISu pro zhruba 30 postgraduálních studentů a výzkumných pracovníků a od té doby další dvě. Organizátorem těchto velmi družných setkání je Timothy Smeeding (Syracuse University), výkonný ředitel LISu. Na rok 1992 je plánována již čtvrtá letní škola, přičemž je předpokládána účast badatelů zvučných jmen, jako je A. Atkinson, F. Cowell (London School of Economics), R. Hauser (Frankfurtská univerzita), M. Rein (MIT). (Poplatek za školu činí 1100 \$, pro určitý počet účastníků je však možno získat podporu.)

Již na letní škole 1990 rozepjal LIS svoji aktivitu směrem ke střední a východní Evropě. V těchto intencích pak byla v sídle LISu v červenci 1991 uspořádána mezinárodní konference o "měnící se struktuře příjmů a sociální politiky ve východní Evropě". Organizátorům se podařilo shromáždit představitele výzkumných institucí a statistických ústavů z Polska, Maďarska, Československa a Jugoslávie a dále většinu západoevropských badatelů, kteří se touto problematikou zabývají (zastoupena byla Světová banka, OECD, London School of Economics, Evropský univerzitní institut a řada dalších univerzit a výzkumných institucí). V napínavé diskusi byly řešeny mj. problémy operativního zachycení probíhajících změn v oblasti příjmové nerovnosti a sociální politiky. K tomu pak

byly ustaveny "národní týmy" LISu z uvedených zemí (plus "východní teritoria" SRN), jež by měly na starost obnovování datových souborů a komparativní analýzy. Doufejme,

že zájem o tyto nepochybně dramatické procesy se u nás neomezí jen na akademické a univerzitní instituce.

Jiří Večerník

Sjezd českých sociologů a Valné shromáždění Masarykovy české sociologické společnosti

Téma: Postkomunistické Československo 1992 - obavy a naděje

Ve dnech 13. - 15. března se sešel Sjezd českých sociologů doplněný první den o Valné shromáždění Masarykovy české sociologické společnosti. Sociologové se setkali k neokázalému projednání dílčích výsledků své práce. Sjezd nebyl oslavou úspěchů, byl pracovním setkáním, kratičkým zastavením mezi řadou minulých a budoucích výzkumných akcí a dalších pracovních povinností pléna našich sociologů.

Několik slov k valnému shromáždění MČSS. Z úvodního referátu Miloslava Petruska, opětně zvoleného předsedy společnosti, stojí za připomenutí konstatování rozdílů v situaci sociologické společnosti i oboru před listopadem 1989 a dnes. Role sociologie se nyní prosazuje prostřednictvím základních institucí oboru - výzkumných ústavů, fakult vysokých škol a jiných pracovišť, sociologická společnost tedy nemusí nahrazovat jejich vzdělávací, sdružovací, informační nebo sebezáchovné funkce ve vztahu ke svým členům. Zároveň však mnozí, dříve nejaktivnější představitelé MČSS dnes spojují své uplatnění v oboru s vedoucími funkcemi ve státní správě a administrativě a v řízení vědeckých a pedagogických institucí. Masarykova česká sociologická společnost, "... nemusí dnes již nikomu zdůvodňovat svou existenci ... musí však hledat a najít funkční a atraktivní model této existence". V dalším průběhu jednání zvolilo plénum dvacet členů hlavního výboru a z nich přímou volbou deset členů předsednictva a přijalo zásady stanov Masarykovy české sociologické společnosti. Pokud budou přijaty stanovy v duchu těchto zásad, bude značná část budoucího rozhodování pléna probíhat korespondenční formou, včetně budoucích voleb hlavního výboru, předsednictva,

přímých voleb předsedy a místopředsedů. Těžiště konkrétní činnosti společnosti bude i nadále spočívat v práci sekcí.

Téma sjezdu: *Postkomunistické Československo 1992 - obavy a naděje* se projevilo v profilování práce jednotlivých sekcí sjezdu jen dílčím způsobem a nestejnou měrou. Významně bylo patrné zejména ve večerní diskusi u kulatého stolu: *Co se děje, kam spějeme a co o tom víme?* Zrcadlo nastavené sociologií ukázalo, že na mnohou otázku sice umíme odpovědět, že však sociologie jen málo pronikla do sféry rozhodování a ovlivňování každodenního života lidí tak jako například ekonomie, architektura, medicína nebo další obory lidské činnosti. Jakou roli má hrát sociolog, zda má být především analytikem nebo především "konstruktérem" společenských vztahů a institucí, diskuse definitivně nevyřešila. Podle mého názoru se v této otázce sociologové univerzálně neshodnou nikdy.

Sjezd měl několik charakteristických rysů. Z pohledu vnějšího pozorovatele to byl sjezd pracovní, nijak nákladný, místy zajímavý, místy všední. Touto svou sympatickou strízlivostí byl přímým protikladem sjezdu ve Štrbském plesu, který byl nákladný, plný nerovností, rozdílů a předstírání. Tento dnešní splnil běžná, ne však přemrštěná očekávání. Ukázal potenciál jednotlivých sociologických pracovišť. Ukázal širí záběru i mezery v zájmu sociologů, rozdílnou náročnost, s níž autoři přistupují k problémům a jejich řešení, současné meze i budoucí možnosti naší sociologie.

Pracovní jednání sjezdu začalo v sobotu. Probíhalo v budově, kterou obci sociologů na dva dny zapůjčila Fakulta sociálních věd Univerzity Karlovy. Zahájeno bylo neokázale, pracovně, a to současně v osmi paralelních sekcích. Jména sekcí napoví obsahové rozrůznění témat projednávaných na sjezdu: *Transformace sociální struktury. Sociální politika. Národnostní, etnické a regionální souvislosti*